

غصب فدک و ابوبکر

کلیدواژه: فدک، غصب فدک، فاطمه زهرا سلام‌الله‌علیها، تصرف فدک، ابوبکر، مشروعیت.
پرسش: ابوبکر به دلیل نداشتن مشروعیت (به‌عنوان جانشینی پیامبر صلوات الله علیه) اجازه گرفتن فدک را از حضرت فاطمه - سلام‌الله‌علیها - نداشت یا به فرض داشتن مشروعیت هم این عمل غصب محسوب می‌شود؟
پاسخ:

فهرست مندرجات

- ۱ - ماجرای فدک
- ۲ - تصرف در مال غیر
- ۲.۱ - استثنا شدن پیامبر و امامان
- ۲ - ابوبکر و تصرف فدک از باب ولایت
- ۴ - پانویس
- ۵ - منبع

ماجرای فدک

برای آگاهی از **ماجرای فدک**، موقعیت جغرافیایی و چگونگی مالکیت حضرت فاطمه - سلام‌الله‌علیها - بر آن، سؤال شماره ۲۴۲۵ را مطالعه کنید. [۱]

تصرف در مال غیر

با توجه به این‌که مالکیت حضرت فاطمه سلام‌الله‌علیها بر فدک به دلالت آیه «وَأَتَا ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا يَبْذُرُ تَبذِيرًا»؛ «و حق نزدیکان را بپرداز، و (هم‌چنین حق) مستمند و وامانده در راه را! و هرگز اسراف و تبذیر مکن» [۲] به تفصیلی که در سؤال ارجاعی آمده اثبات گردیده، ابوبکر حق گرفتن فدک از حضرت فاطمه - سلام‌الله‌علیها - را بدون اذن و رضایت او نداشت؛ زیرا تصرف در مال دیگری به ناحق و بدون رضایت مالک، غصب است و بر غاصب واجب است عین مال یا مثل یا قیمتش را به صاحبش برگرداند و نزد خداوند توبه نماید. [۳]

← استثنا شدن پیامبر و امامان

اصل اولیه که جایز نبودن تصرف و گرفتن مال دیگری بدون اذن و رضایت صاحب مال بود، در مورد پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله و جانشینان بر حق ایشان به دلیل آیه «الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ»؛ «پیامبر نسبت به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است» [۴] و روایت منقول از حضرت رسول، [۵] استثنا شده است؛ یعنی پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - و امامان معصوم علیهم‌السلام می‌توانند در اموال مؤمنان تصرف نمایند، حتی اگر خودشان رضایت نداشته باشند و اجازه ندهند.

ابوبکر و تصرف فدک از باب ولایت

اگر ابوبکر می‌خواست از باب ولایت و جانشینی پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - به استناد آیه «الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ» نیز فدک را از حضرت فاطمه - سلام‌الله‌علیها - بگیرد، ابتدای امر باید مشروعیت و منصوب شدن ایشان از سوی پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - ثابت می‌شد تا بتواند از باب ولایت، در اموال مؤمنان بدون رضایت ایشان دخل و تصرف نماید؛ درحالی‌که چه شیعه، و چه سنی قبول دارند ابوبکر، از سوی رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله، به خلافت و جانشینی منصوب نشده است - چنان‌چه حضرت علی علیه‌السلام - منصوب گردیده - بلکه به انتخاب گروهی از مسلمانان، جانشینی پیامبر گرامی اسلام را عهده‌دار شد. پس ولایت هم نداشت تا بتواند فدک را بگیرد و در آن تصرف نماید.

اگر ایشان از جانب رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله به جانشینی منصوب می‌شد، آن‌گاه می‌توانست فدک را بنا بر مصلحت اسلام از حضرت فاطمه - سلام‌الله‌علیها - بگیرد؛ حتی اگر آن حضرت رضایت نمی‌دادند. البته هیچ‌گاه حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها پافشاری و مقاومت نمی‌کردند؛ بلکه با رضایت خاطر، فدک را برای پیشبرد اهداف اسلام به او پیشکش می‌نمودند و آن‌گاه موضوعی برای غصب باقی نمی‌ماند.

پانویس

۱. ↑ http://www.islamquest.net/fa/archive/question/fa۲۲۱۴.

۲. ↑ اسراء (۱۷)، آیه ۲۶.

۳. ↑ طرابلسی، ابن براج، قاضی، عبدالعزیز، المذهب، محقق، مصحح، جمعی از محققین و مصححین تحت إشراف شیخ جعفر سبحانی، ج ۱، ص ۴۳۴ ۴۲۵، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ اول، ۱۳۰۶ق.

۴. ↑ احزاب (۳۳)، آیه ۶.

۵. ↑ کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، محقق و مصحح: غفاری، علی‌اکبر، آخوندی، مجد، ج ۱، ص ۵۲۹، دارالکتب الإسلامية، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ق.

منبع

